

УДК 355.426.4

В. А. Кириленко, А. О. Пожидаєв

АНАЛІЗ УЧАСТІ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОВЕДЕННЯ ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ ЗАГРОЗ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЄВРО-2012

Наведено статистичні дані стосовно резонансних надзвичайних ситуацій, що виникали під час проведення футбольних матчів у світі, кількості СОПр, які виділялися для виконання завдань із забезпечення охорони правопорядку під час заходів за масової участі громадян, та узагальнено потенційні загрози під час проведення в Україні фінальної частини Євро-2012.

Постановка проблеми. Напередодні проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу (Євро-2012) постає питання узагальнення світового досвіду забезпечення громадського порядку та громадської безпеки силами охорони правопорядку (СОПр) під час футбольних матчів, які будуть проводитись у містах Київ, Харків, Донецьк та Львів. Під час проведення фінальної частини Євро-2012 у період з 08.06 по 01.07.2012 р. очікується прибуття на матчі близько 1,4 млн уболівальників з різних країн світу [1], що, у свою чергу, вимагає від особового складу СОПр умілих та адекватних дій на ситуації, які можуть виникати. Але на цей час бракує узагальнених статистичних даних про резонансні футбольні матчі, під час яких виникали надзвичайні ситуації. За допомогою цих даних органи управління мали б можливість передбачати виникнення масових безладь і визначати оптимальну кількість СОПр для адекватного реагування на них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях [2–6] надано опис та психологічні аспекти поведінки вболівальників в окремих масових безладдях, а також деякі дані про причини їх виникнення та кількість постраждалих під час футбольних матчів, що відбувалися на територіях країн світу у різні періоди часу. У наведених вище працях не проводиться аналіз кількості СОПр, які залучалися до забезпечення охорони громадського порядку під час заходів за масової участі громадян.

Мета статті – розглянути проаналізувати статистичні дані стосовно резонансних надзвичайних ситуацій, що виникали під час проведення футбольних матчів у світі, кількості СОПр, які виділялися для виконання завдань із забезпечення охорони правопорядку під час заходів за масової участі громадян, та узагальнити потенційні ризики під час проведення в Україні фінальної частини Євро-2012 з футболу.

Виклад основного матеріалу. Громадська безпека і правопорядок під час проведення футбольних матчів під егідою Міжнародної федерації футбольних асоціацій (ФІФА), Об'єднаної Європейської футбольної асоціації (УЄФА), Федерації футболу України (ФФУ) і всіх членів цих організацій на території України забезпечуються СОПр, організаторами матчів, власниками (орендодавцями) стадіону, місцевими органами влади та установами місцевого самоврядування. Програма підготовки та проведення матчів фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу розроблена на підставі законів України “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні” та “Про державні цільові програми”, згідно з розпорядженнями Кабінету Міністрів України “Деякі питання підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу” (від 11.07.2007 р. № 502-р) та “Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу” (від 31.10.2007 р. № 1295).

В Україні безпека і правопорядок на стадіоні та за його межами перед початком, протягом і після проведення футбольного матчу забезпечуються згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 р. Ця Постанова відповідає вимогам Європейської Конвенції про застосування сили глядачами і погану поведінку під час спортивних подій, зокрема футбольних матчів, підписаної у Страсбурзі 19 серпня 1985 р. і ратифікованої Верховною Радою України 15 жовтня 2001 р. До цієї Постанови ввійшла Постанова Кабінету Міністрів України “Про підготовку спортивного інвентарю та призначених зон для проведення спортивних і культурних подій”, датована 18 грудня 1998 р.

У будь-якій країні проведення масштабних заходів, що їх відвідує значна кількість людей з

усього світу, пов'язане з широким спектром ризиків. Одночасно з урахуванням досвіду відомств, які відповідають за забезпечення громадської безпеки та охорону громадського порядку під час проведення фінальної частини Євро-2012, для визначення потенційних ризиків доцільно використовувати досвід країн, що проводили фінальні частини чемпіонатів світу та Європи з футболу. Зокрема, для оцінки спроможності України та Польщі передбачати потенційні загрози слід урахувати перелік усіх потенційних загроз, які виникали під час проведення спортивних змагань у світі, що викладені у звіті "Добра практика безпечного проведення великих подій". У процесі роботи над цим документом нами визначено основні групи потенційних загроз (рис. 1).

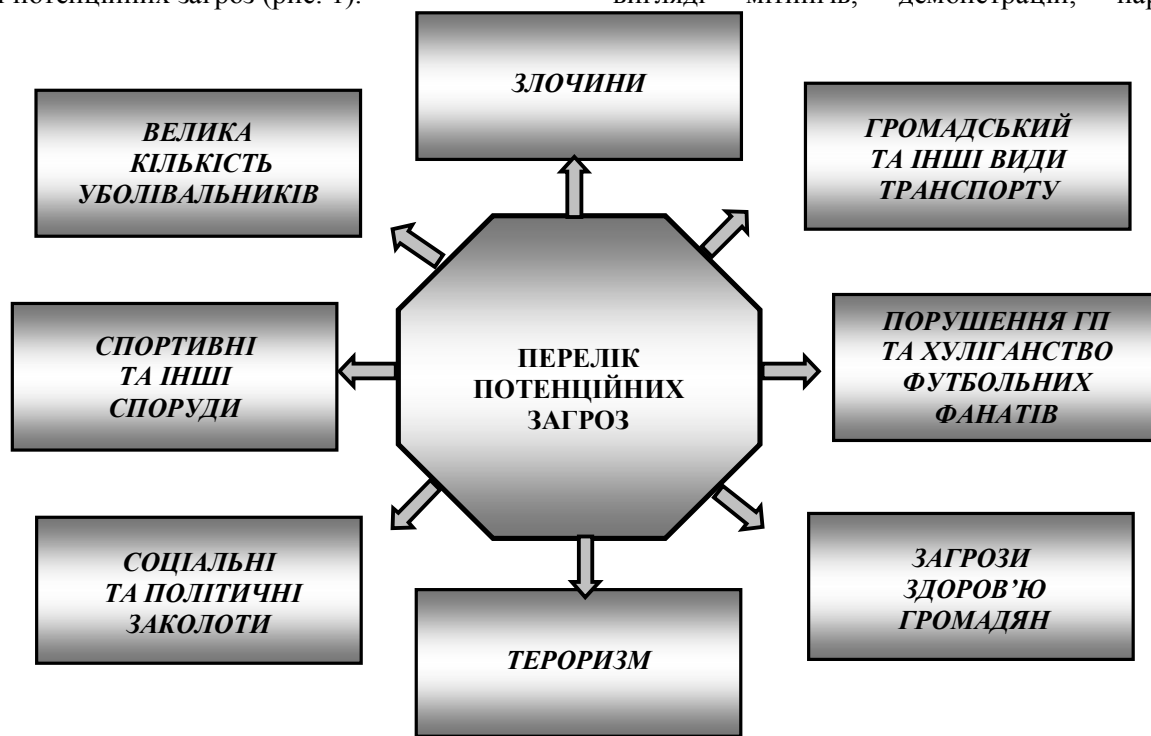

Рис. 1. Перелік потенційних загроз під час проведення спортивних змагань

На підставі аналізу потенційних загроз, таких, як "Порушення громадського порядку (ГП) та хуліганство футбольних фанатів", "Спортивні та інші споруди" та "Загрози здоров'ю громадян", причини виникнення резонансних надзвичайних ситуацій на футбольних стадіонах світу в період 1902 – 2010 рр. можна розподілити так, як показано на рис. 2.

Як видно з цього рисунка, у більшості випадків причиною виникнення надзвичайних ситуацій під час футбольних матчів є неправомірні дії вболівальників, тому для СОПр одним із важливих завдань є якісна

підготовка особового складу до дій у випадках виникнення надзвичайних ситуацій та виділення оптимальної кількості особового складу під час забезпечення спортивних заходів за масової участі громадян.

Згідно з [8] особовий склад внутрішніх військ (ВВ) залучається до несення служби з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.

На підставі ст. 4.11.5 [9] військовослужбовці СМВЧМ, ВЧСП та ПОП, навчальних підрозділів військових частин внутрішніх військ залучаються до виконання завдань з охорони громадського порядку (ОГП) і безпеки громадян під час масових заходів. Відповідно до [10] масові заходи можуть проводитися у вигляді мітингів, демонстрацій, парадів,

маніфестацій, вуличних походів, масових гулянь, страйків, пікетів, релігійних та інших відправлень, спортивних змагань, концертів, видовищних шоу тощо.

Аналіз кількості особового складу (о/с) СМВЧМ, ВЧСП та ПОП ВВ МВС України, який виділявся для виконання завдань із забезпечення ОГП під час проведення заходів за масової участі громадян протягом 1998 – 2010 рр., подано на рис. 3.

Якщо розглядати кількість о/с СМВЧМ, ВЧСП та ПОП ВВ МВС України, який виділявся для виконання завдань із забезпечення ОГП під час

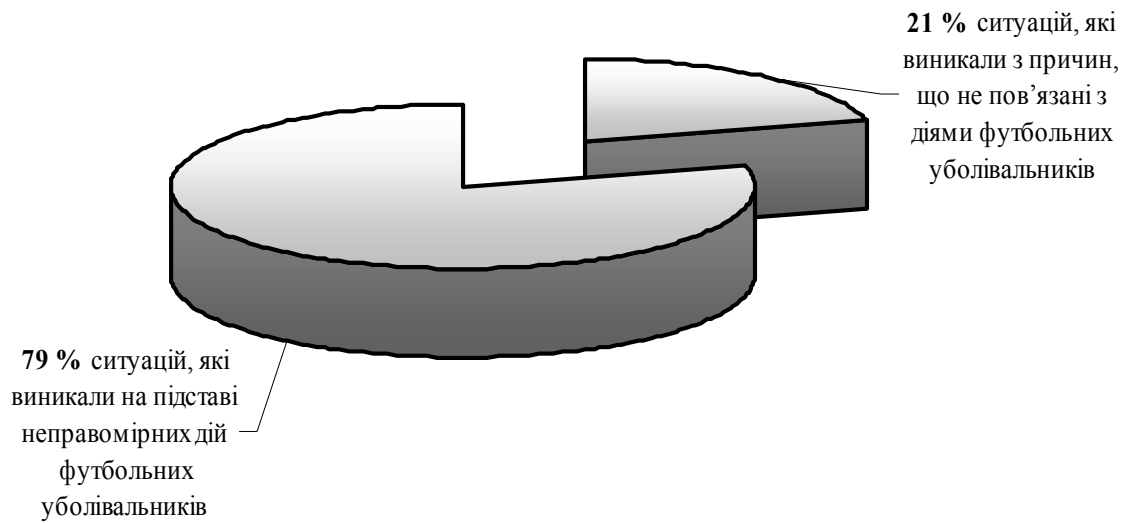

Рис. 2. Причини виникнення резонансних надзвичайних ситуацій на футбольних стадіонах світу протягом 1902 – 2010 рр.

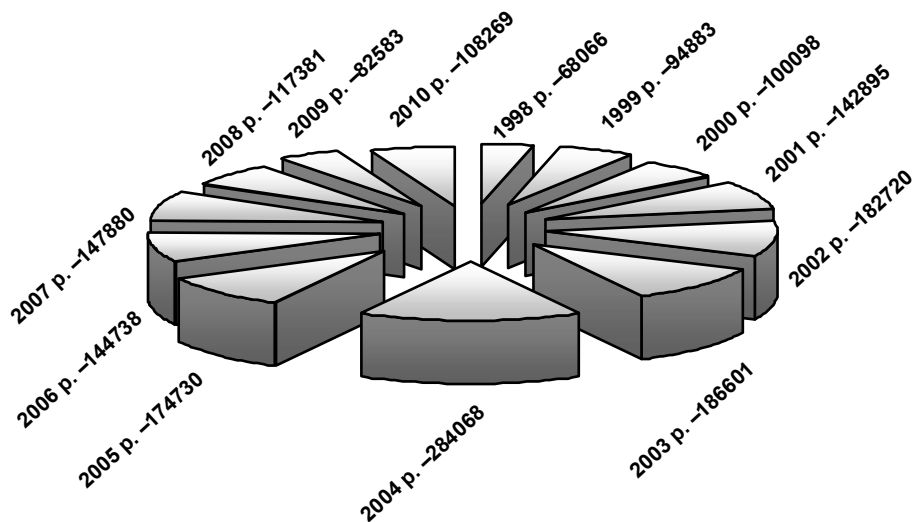

Рис. 3. Діаграма кількості о/с СМВЧМ, ВЧСП та ПОП ВВ МВС України, який виділявся для виконання завдань із забезпечення охорони громадського порядку під час проведення заходів за масової участі громадян протягом 1998 – 2010 рр.

проведення заходів за масової участі громадян протягом 1998 – 2010 рр., то можна визначити відсоток виділення о/с СМВЧМ, ВЧСП та ПОП від загальної чисельності ВВ МВС України для забезпечення служби з ОГП (див. рис. 4).

Діаграма кількості виконаних завдань із забезпечення ОГП під час проведення заходів за масової участі громадян о/с СМВЧМ, ВЧСП та ПОП ВВ МВС України протягом 1998 – 2010 рр. наведена на рис. 5.

Резонансні НС під час проведення футбольних матчів на стадіонах світу

Дата	Місце події	Кількість загиблих	Кількість поранених	Причини виникнення НС
05.04.1902 р.	м. Глазго, Шотландія, с-н “Айброкс Парк”	25	517	Обвал трибуни
09.08.1946 р.	м. Болтон, Англія	33	400	Масові безладдя
04.04.1954 р.	м. Тбілісі, СРСР	20	-	Масові безладдя
30.03.1955 р.	м. Сантьяго, Чилі	6	-	Масові безладдя
06.11.1955 р.	м. Наполі, Італія, с-н “Сан-Пауло”		152	Масові безладдя

В. А. Кириленко, А. О. Пожидаєв. Аналіз участі сил охорони правопорядку у забезпеченні проведення футбольних матчів та узагальнення потенційних загроз під час проведення в Україні фінальної частини Євро-2012

Закінчення таблиці

Дата	Місце події	Кількість загиблих	Кількість поранених	Причини виникнення НС
21.09.1962 р.	м. Лібревіль, Габон	9	Понад 30	Зсув ґрунту
24.05.1964 р.	м. Ліма, Перу, с-н "Єстадіо Національ"	318	Понад 500	Масові безладдя
1967 р.	Туреччина	41	600	Масові безладдя
23.06.1968 р.	м. Буенос-Айрес, Аргентина, с-н "Єстадіо Монументаль"	74	113	Масові безладдя
25.06.1969 р.	м. Кірихала, Туреччина	10	102	Масові безладдя
15-20.07.1969 р.	Гондурас, Сальвадор	3 000	6 000	Війна
25.12.1969 р.	м. Букау, Заір	27	52	Масові безладдя
02.01.1971 р.	м. Глазго, Шотландія, с-н "Айброкс Парк"	66	150	Масові безладдя
11.02.1974 р.	м. Каїр, Єгипет	48	47	Обвал трибуни
31.10.1976 р.	м. Яунде, Камерун	2	-	Масові безладдя
1981 р.	Колумбія, с-н "Ібаго"	45	18	Обвал трибуни
15.12.1981 р.	м. Пірей, Греція	20	-	Масові безладдя
1982 р.	м. Калі, Колумбія, с-н "Паскуаль Дереро"	22	Понад 100	Масові безладдя
20.10.1982 р.	м. Москва, СРСР, с-н "Лужники"	Понад 300	-	Масові безладдя
11.05.1985 р.	м. Бредфорд, Англія	52	200	Пожежа
26.05.1985 р.	м. Мехіко, Мексика	8	50	Масові безладдя
29.05.1985 р.	м. Брюсель, Бельгія, с-н "Єйзель"	39	500	Масові безладдя
1988 р.	м. Триполі, Лівія	30	-	Обвал трибуни
12.03.1988 р.	м. Катманду, Непал	39	-	Масові безладдя
1989 р.	м. Лагос, Нігерія	21	-	Масові безладдя
15.04.1989 р.	м. Шеффілд, Англія, с-н "Хілсборо"	96	Понад 100	Масові безладдя
14.01.1991 р.	м. Йоганнесбург, ПАР	42	50	Масові безладдя
05.05.1992 р.	м. Бастія, Франція	15	1 300	Обвал трибуни
05.05.1995 р.	м. Лісабон, Португалія	1	25	Обвал трибуни
16.10.1996 р.	м. Гватемала, Гватемала, с-н "Матео Флорес"	82	150	Масові безладдя
1997 р.	м. Київ, Україна, с-н "Олімпійський"	-	3	Масові безладдя
11.01.1999 р.	м. Александрія, Єгипет	11	-	Масові безладдя
09.07.2000 р.	м. Хараре, Зімбабве	13	-	Масові безладдя
2000 р.	м. Монровія, Ліберія	3	-	Масові безладдя
2000 р.	м. Стамбул, Туреччина	2	-	Масові безладдя
11.04.2001 р.	м. Йоганнесбург, ПАР	41	-	Масові безладдя
09.05.2001 р.	м. Аккра, Гана	123	-	Масові безладдя
29.05.2007 р.	м. Київ, Україна, с-н "Олімпійський"	-	300	Масові безладдя
03.06.2007 р.	м. Чилилабомбе, Замбія	12	46	Масові безладдя
25.11.2007 р.	м. Сальвадор, Бразилія	8	Понад 40	Обвал трибуни
20.04.2008 р.	м. Охтирка, Україна	-	-	Масові безладдя
05.2008 р.	м. Манчестер, Велика Британія	-	-	Масові безладдя
04.05.2008 р.	м. Харків, Україна, с-н "Динамо"	-	-	Масові безладдя
02.06.2008 р.	м. Монровія, Ліберія	8	Понад 10	Масові безладдя
14.09.2008 р.	м. Бутембо, Демократична Республіка Конго	11	132	Масові безладдя
29.03.2009 р.	м. Абіджан, Кот-д'Івуар, с-н "Фелікс-Буаньї"	22	-	Масові безладдя
05.2009 р.	м. Барселона, Іспанія	-	-	Масові безладдя

Аналіз даних, наведених на рис. 3 і 5, дає змогу стверджувати, що процеси залучення о/с

СОПр мають тенденційний характер, тобто за наявності факту проведення масштабного

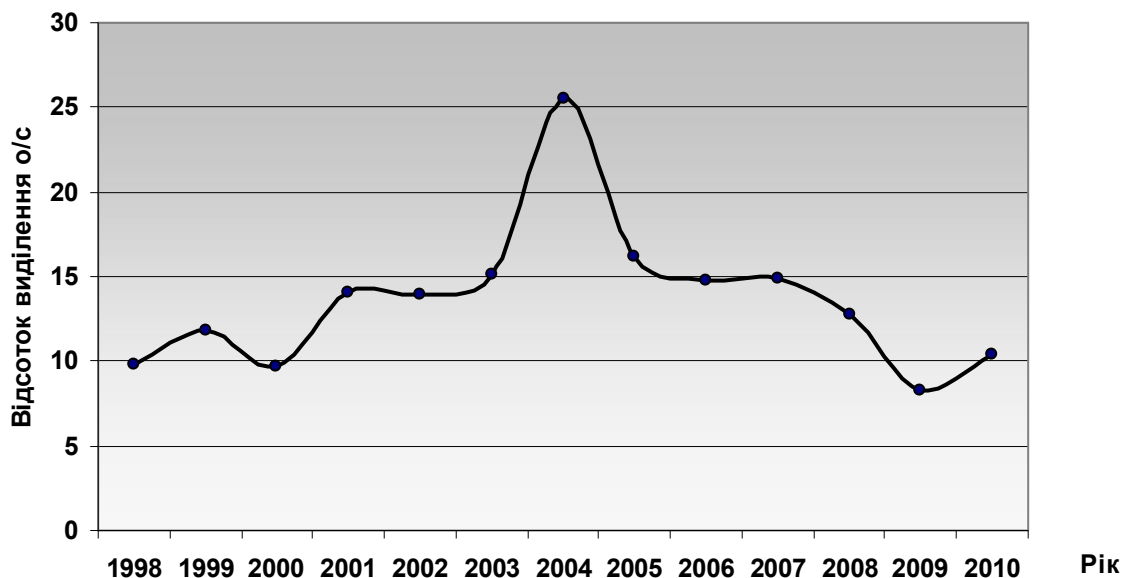

Рис. 4. Відсоток виділення о/с СВМЧМ, ВЧСП та ПОП ВВ МВС України для забезпечення служби з ОГП під час проведення заходів за масової участі громадян від загальної кількості о/с СВМЧМ, ВЧСП та ПОП, який виділявся для виконання завдань з ОГП протягом 1998 – 2010 рр.

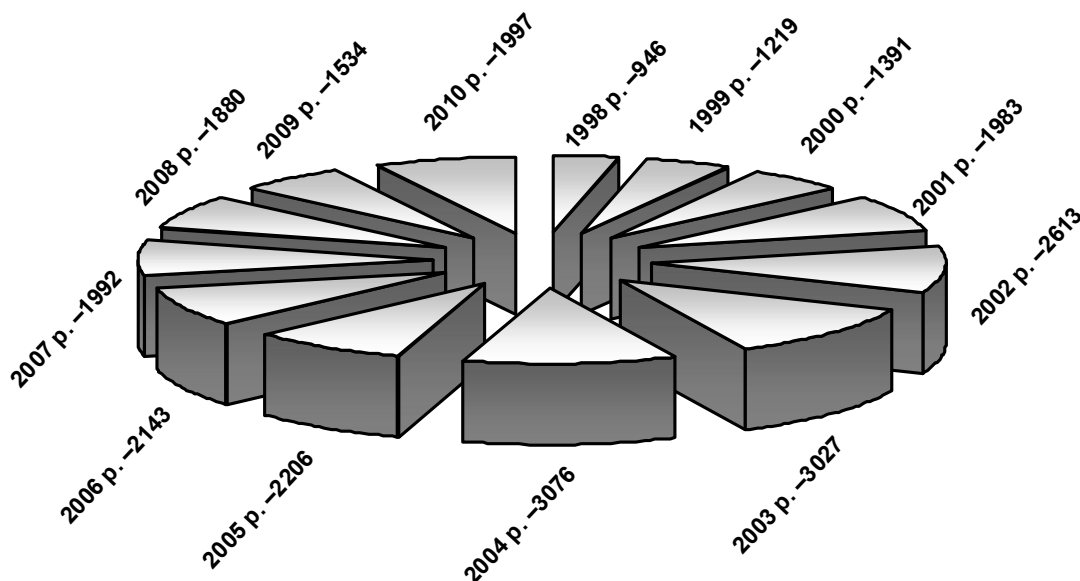

Рис. 5. Діаграма кількості виконаних завдань із забезпечення ОГП під час проведення заходів за масової участі громадян о/с СВМЧМ, ВЧСП та ПОП ВВ МВС України протягом 1998 – 2010 рр.

масового заходу кількість виділеного особового складу буде значно збільшуватися (наприклад, події 2004 р. – вибори Президента України, фінал пісенного конкурсу “Євробачення-2005”). Слід очікувати, що те ж саме буде відбуватись і під час проведення фінальної частини Євро-2012.

Деякі характеристики резонансних надзвичайних ситуацій (НС), що відбувалися під час футбольних матчів на стадіонах світу, наведені у таблиці.

Резонансні надзвичайні ситуації під час футбольних матчів виникають не тільки в роки проведення фінальних частин чемпіонатів світу та Європи, а, на жаль, і під час звичайних матчів чемпіонатів країн з футболу (див. рис. б).

Слід зауважити, що фінальні частини чемпіонатів світу з футболу проводилися починаючи з 1930 р. кожні 4 роки за винятком 1942 і 1946 рр.; фінальні частини чемпіонатів Європи з футболу – кожні 4 роки починаючи з 1960 р.

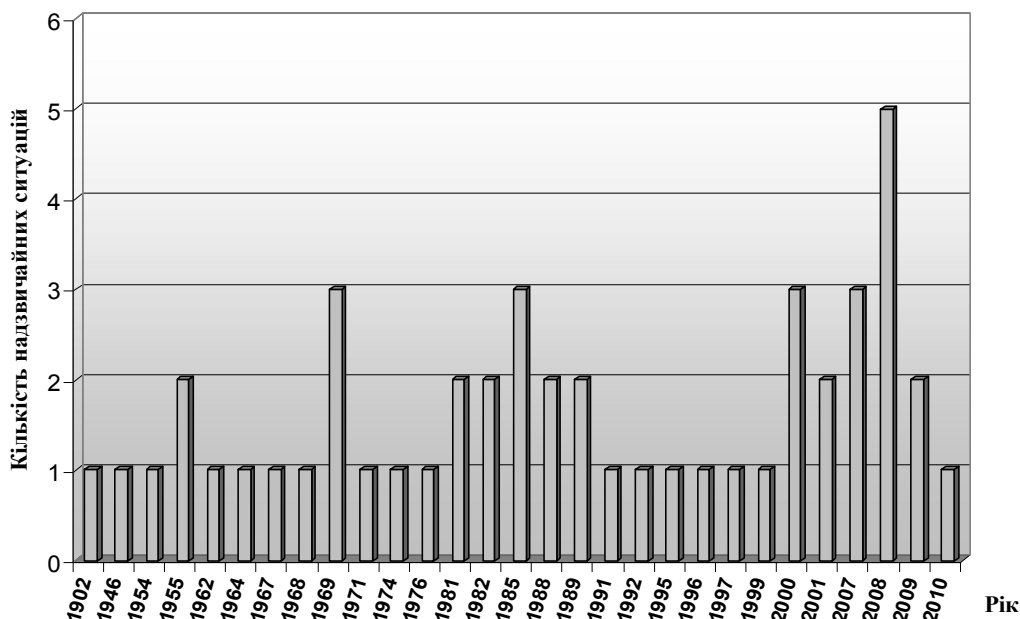

Рис. 6. Кількість резонансних надзвичайних ситуацій, які виникали під час проведення футбольних матчів у світі протягом 1902 – 2010 рр.

Висновки

Таким чином, у статті авторами зроблено спробу систематизувати статистичні дані стосовно резонансних надзвичайних ситуацій, що виникали під час проведення футбольних матчів у світі, кількості СОПр, які виділялися для виконання завдань із забезпечення охорони правопорядку під час заходів за масової участі громадян, та узагальнити потенційні загрози під час футбольних матчів з метою надання додаткової інформації органам управління для якісної підготовки особового складу СОПр до дій під час проведення в Україні фінальної частини Євро-2012 з футболу.

Список використаних джерел

1. Інформаційний центр: Україна 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.
2. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України : підруч. / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 473 с.
3. Корнієнко М. В. Роль органів внутрішніх справ України в охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки : моногр. / М. В. Корнієнко. – Д., 2001. – 430 с.
4. Лаптії В. А. Основи управління органами внутрішніх справ в особливих умовах : навч. посіб. / В. А. Лаптії. – К. : РВВ МВС України, 1996. – 115 с.

5. Казміренко Л. І. Забезпечення діяльності працівників міліції під час проведення масових спортивних заходів : навч. посіб. / Л. І. Казміренко, В. Г. Андросюк, В. Ц. Абрамян. – Чернівці, 2010. – 64 с.

6. Бримсон Д. Бешеная армия : облик футбольного насилія / Д. Бримсон; пер. с англ. А. Степанова. – СПб. : ТИД Амфора, 2005. – 302 с.

7. Актуальні питання охорони громадського порядку під час проведення міжнародних спортивно-масових заходів : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2008. – 276 с.

8. Про внутрішні війська МВС України : закон України від 26.03.1992 р. № 2235-ХП // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 29. – Ст. 397.

9. Про введення в дію Тимчасового положення про організацію служби спеціальних моторизованих військових частин міліції, військових частин спеціального призначення та підрозділів оперативного призначення внутрішніх військ МВС України : наказ МВС України від 05.07.2005 р. № 521.

10. Про затвердження Настанови про дії органів і підрозділів внутрішніх справ щодо організації й забезпечення охорони громадського порядку і безпеки громадян під час проведення масових заходів та акцій : наказ МВС України від 11.04.2005 р. № 230.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2011 р.